

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНІВ (НА ПРИКЛАДІ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

В. В. Горчинська

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька обл., Україна, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 27 жовтня 2011, прийнята 25 листопада 2011.

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність використання зарубіжного досвіду в сфері управління підприємницьким потенціалом на державному та регіональному рівнях. Визначено структуру управління підприємницьким потенціалом Словацької Республіки, основні суб'єкти і їх функції в цій сфері, основну увагу приділено регіональному аспекту. Розглянуто роль Національного агентства з розвитку малих і середніх підприємств в Словацькій Республіці як ключової організації, що підтримує МСП на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях через координацію всіх сфер діяльності, включаючи фінансову. Визначені основні перспективи використання зарубіжного досвіду у сфері створення умов для ведення бізнесу в Україні.

Ключові слова: підприємницький потенціал, мале та середнє підприємництво (МСП), регіон, система підтримки підприємництва.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ РЕГИОНОВ (НА ПРИМЕРЕ СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ)

В. В. Горчинская

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая обл., Украина, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 27 октября 2011, принята 25 ноября 2011.

Аннотация. В статье обоснована целесообразность использования зарубежного опыта в сфере управления предпринимательским потенциалом на государственном и региональном уровнях. Определена структура управления предпринимательским потенциалом Словацкой Республики, основные субъекты и их функции в этой сфере, основное внимание уделено региональному аспекту. Рассмотрена роль Национального агентства по развитию малых и средних предприятий Словакии, как ключевой организации, поддерживающей МСП на международном, национальном, региональном и местном уровнях путем координации всех сфер деятельности, включая финансовую. Определены основные перспективы использования зарубежного опыта в сфере создания условий для ведения бизнеса в Украине.

Ключевые слова: предпринимательский потенциал, малое и среднее предпринимательство (МСП), регион, система поддержки предпринимательства.

FOREIGN EXPERIENCE OF ENTREPRENEURIAL POTENTIAL MANAGEMENT IN REGIONS (THE SLOVAK REPUBLIC EXAMPLE)

Valeriia Gorchynska

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 27 October 2011, accepted 25 November 2011.

Abstract. The article justified the use of foreign experience in the field of business potential at national and regional levels. The structure of management of entrepreneurial potential of the Slovak Republic the main subjects and their functions in this field are determined, the special attention is paid to the regional aspect. The role of The National Agency for Development of Small and Medium Enterprises of the Slovak Republic, as a key organization which supports SMEs in Slovakia at international, national, regional and local level via the coordination of all activities including the financial ones has been determined. Main perspectives of international experience in creating the conditions for doing business in Ukraine have been determined.

Keywords: entrepreneurial potential, small and medium enterprises (SMEs), region, system support.

Вступ

Підприємницький потенціал є однією з основних рушійних сил соціально-економічного розвитку регіональних систем. Кожному регіону доводиться самостійно вибирати траєкторію розвитку, враховуючи цілий комплекс чинників зовнішнього і внутрішнього середовища свого функціонування. У зв'язку з цим управління формуванням підприємницького потенціалу регіону, що є одночасно підсистемою підприємницького потенціалу держави і підсистемою соціально-економічної сфери регіону, повинне здійснюватися з урахуванням стратегії розвитку як всієї країни, так і цього регіону. На рівні регіонів в Україні існують значні економічні контрасти. Найвища концентрація малих і середніх підприємств (55,8 %) зосереджена в 7 регіонах. До них, зокрема, відносяться м. Київ, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Львівська, Одеська області та Автономна Республіка Крим. У той же час у Вінницькій, Кіровоградській, Сумській, Черкаській та Чернігівській областях кількість діючих малих підприємств у розрахунку на 10 000 чол. населення у 2 рази менша, ніж по Україні в цілому [1].

Зазначені обставини обумовлюють особливу актуальність для української економічної науки дослідження проблем розвитку регіонального підприємництва.

«Дуже важливо визнати, що заохочення підприємництва на місцевому і регіональному рівні є ключовим фактором для успіху будь-якого плану для виходу з поточної кризи, – сказав М. Бресс, новий президент Комітету регіонів ЄС – Розгортання правильної політики, орієнтованої на сприяння розвитку МБ не тільки на високі темпи росту, але і стійкого зростання підприємництва, є серйозним завданням для кожної країни ЄС».

Враховуючи бажання України інтегруватися в європейське середовище, задеклароване як стратегічний пріоритет її державної політики, досвід країн Європи має ключове значення в питаннях процесу наближення законодавчої бази, принципів державної стратегії в галузі регуляторної політики МСП, програм підтримки підприємництва до європейських стандартів, а тому заслуговує на уважне і детальне вивчення. Насамперед це стосується вивчення досвіду управління підприємницьким потенціалом країн центрально-східної Європи. Одним з прикладів успішного формування підприємницького потенціалу в регіонах є Словацька Республіка.

Аналіз останніх досліджень

Значна частина вітчизняних наукових досліджень присвячена аналізу сучасного стану

підприємництва в Україні, фінансового забезпечення, оподаткування, державної підтримки тощо. Однак багато питань стосовно забезпечення ефективного формування підприємницького потенціалу на регіональному рівні залишаються малодослідженими. У розробку проблематики, пов'язаної з питанням розвитку підприємництва, значний внесок зробили українські вчені-економісти П. Беленький, Г. Білоус, Є. Бойко, П. Буряк, З. Варналій, А. В. Безгодов, В. В. Дорофійенко, О. В. Долгальова, Т. І. Заславська, О. К. Любчук, Р. В. Ободець, В. Пилипенко. Ефективному використанню підходів розвитку підприємництва за кордоном сприяють ґрунтовні розробки, що висвітлені у роботах І. Ансоффа, Дж. Грейсона, Е. Долана, Д. Ліндсея, Д. Маурі та інших.

Мета статті

Метою даної статті є аналіз зарубіжного досвіду управління підприємницьким потенціалом на регіональному рівні на прикладі Словаччини і оцінка можливості його використання у сфері створення умов для ефективного ведення бізнесу в Україні.

Основна частина

В результаті аналізу підприємницького потенціалу в Словаччині та в Україні, відзначено ряд проблем в українській стратегії підтримки малого та середнього бізнесу:

- низький рівень підприємницької культури в суспільстві;
- високий рівень корупції;
- високі адміністративні бар'єри для входу на ринок;
- високий рівень бюрократії;
- низький рівень НДДКР;
- низька ефективність правової та комерційної інфраструктури;
- відсутність вузьких програм підтримки МСП.

Вирішення цих проблем можливе в світлі досвіду Словаччини, що є розвинутою індустріально-аграрною країною і за деякими індикаторами соціально-економічного розвитку випереджає інші країни євросони. Згідно з аналізом «Entrepreneurship Survey of the EU25» Словач-

чина має показники підприємницького клімату вище, ніж у середньому для країн групи ЄС-25 [3].

Словаччина успішно бореться з корупцією, підвищує рівень підприємницької активності в суспільстві шляхом реалізації спеціальних програм («Розвиток жіночого підприємництва в Словаччині»), сприяє розвитку підприємницьких цінностей серед студентів (Європейський тиждень малих і середніх підприємств).

Серед ключових моментів успіху для Словаччини є:

- реалізація адміністративної, судової та пенсійної реформ;
- зниження оподаткування МСП з 42 до 19 відсотків;
- посилення громадського контролю над урядом. Цьому, зокрема, посприяв прийнятий в 2001 році закон про вільний доступ до інформації – будь-який громадянин може зробити запит до державного органу щодо витрат державних коштів, і якщо він не отримав відповіді протягом восьми днів, він має право подати в суд, навіть на президента;
- впровадження інтернет-реєстру підприємців, інтернет-земельного кадастру;
- з 2011 року всі державні контракти в секторі нерухомості повинні бути опубліковані онлайн (контракти недійсні, якщо вони не опубліковані) [4].

Спрямованість політики регіональних органів влади на розвиток підприємництва допомагає зосередити усі зусилля на побудову середовища, в якому кожна людина може стати підприємцем-початківцем та внести вклад у розвиток економіки свого регіону.

Згідно з даними статистики, частка МСП в Словаччині від загального числа підприємств в окремих секторах нефінансової сфери економіки (промисловість, будівництво, оптова торгівля, роздрібна торгівля, галузі доріг і вантажних перевезень і окремі види платних послуг – на СК КВЕД) складає 99,9 % (з них мікропідприємства – 94,1 %) при 68,6 % зайнятих. Регіони з найбільш розвиненим підприємницьким потенціалом: Братиславський (33 %), Прешовський (15 %), Кошицький (11 %), що в основному пов'язано з щільністю економічно активного населення в цих регіонах [5].

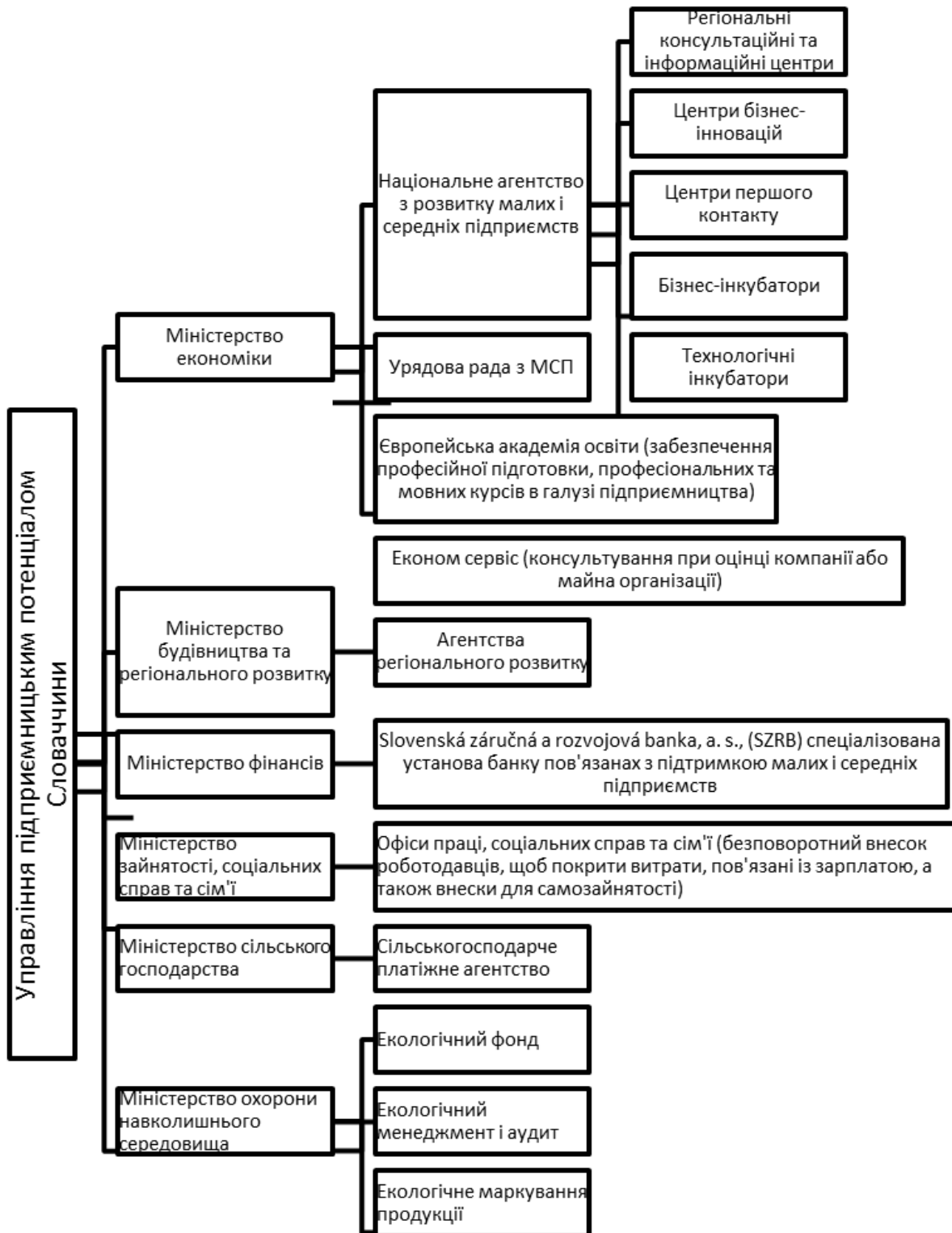

Рисунок. Система управління підприємницьким потенціалом в Словаччій Республіці.

Існуюча система управління підприємницьким потенціалом в Словацькій Республіці включає в себе безліч агентів, які мають справу з підтримкою МСП, та характеризується дуже складними відносинами, що не виключає ознаки корупції (рис.).

Основний акцент робиться на центральні державні органи влади, завданням яких є створення, а також придбання ресурсів, впровадження політики підтримки підприємництва за допомогою спеціалізованих установ, банків, фондів, процентних ставок, професійних і корпоративних асоціацій.

Ключова роль в розвитку підприємницького потенціалу належить Міністерству економіки Словацької Республіки, яке є координатором багатьох видів діяльності в наступних сферах:

- стратегія і розвиток МСП;
- створення інституційного середовища для підтримки підприємництва;
- співпраця з міжнародними організаціями;
- законодавство та нормативні акти для підтримки бізнес-середовища;
- залучення фінансових ресурсів для МСП;
- підтримка та розвиток МСП на регіональному рівні в Словаччині [6].

Функцію посередника, що виконує адміністративні і фінансові завдання з управління, реалізації, моніторингу підприємницького потенціалу, виконує Національне агентство з розвитку малих і середніх підприємств (NADSME). Агентство забезпечує реалізацію підтримки програм для МСП і виконує функцію універсального інформаційного центру для підприємців на внутрішньому і міжнародному рівнях.

Окрім державних установ, в управлінні підприємницьким потенціалом беруть участь бізнес-асоціації. Серед яких найбільш важливими є Асоціація підприємців Словаччини, Словацька палата ремесел, Словацька торгово-промислова палата, Словацька палата сільськогосподарства і продовольства [7].

Ці установи представляють інтереси своїх членів і надають їм підтримку, як правило, у формі консультацій, навчання та інших заходів.

На регіональному рівні управління підприємницьким потенціалом здійснюється через мережу центрів підтримки підприємництва, які

забезпечують скоординований розвиток підприємництва в регіонах, зближення рівнів їх розвитку, оптимальне й ефективне використання потенціалу в кожному окремому випадку. Ця мережа представлена наступними ланками:

- вісім регіональних консультаційних та інформаційних центрів (РКІЦ) – некомерційні організації на основі партнерства між державним та приватним сектором, створені з метою підтримки економічного зростання на регіональному рівні через розвиток малих і середніх підприємств;
- чотири центри бізнес-інновацій (ЦБІ), які створені для того, щоб активно підтримувати обрані бізнес-плани в регіоні і забезпечити їх довгострокову реалізацію. Їх діяльність зосереджена головним чином на компаніях інноваційного характеру. Крім того, як члени Європейської мережі інноваційних центрів (EBN) члени асоціації спроможні контактувати з компаніями з мережі;
- чотири центри першого контакту (ЦПК) були створені як об'єднання юридичних осіб з представниками місцевої влади, а також окремих установ (наприклад, РКІЦ / ЦБІ, словацької палати торгівлі та промисловості, підприємницької організації і т. д.). Основна мета діяльності ЦПК в тому, щоб розширити інформаційну мережу для підприємців і тих, зацікавлених у відкритті бізнесу в більш віддалених або менш економічно розвинених регіонах Словаччини;
- дев'ять бізнес-інкубаторів;
- дев'ять технологічних інкубаторів [7].

Описана структура управління підприємницьким потенціалом Словацької Республіки забезпечує покриття усіх регіонів та найвіддаленіших населених пунктів, створює сприятливі умови для розробки нових та існуючих послуг для МСП, спрощує процедури входу та виходу на ринок для нових підприємців. Слід також відмітити потужну інформаційну підтримку підприємництва в ЗМІ та розгалужену систему інформаційних порталів в мережі Інтернет, що спрощують пошук необхідної інформації для потенційних підприємців щодо реєстраційних процедур, оподаткування, пошуку фінансових джерел, бізнес-партнерів.

Висновки

Формування та реалізація підприємницького потенціалу в окремих регіонах України на основі інтерактивності взаємовідносин між державними, регіональними органами влади, підприємцями та бізнес-асоціаціями вкрай важливі для підвищення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. З досвіду Словаччини в управлінні підприємницьким потенціалом можна вилучити наступне:

- в процес управління підприємницьким потенціалом доцільно залучити усіх зацікавлених акторів на державному та регіональному рівні з наданням їм відповідних функцій та інструментів впливу;
- створення єдиного централізованого органу на основі державно-приватного партнерства, що буде відповідальним за розвиток підприємницького потенціалу в Україні за

- прикладом національного агентства з розвитку малих і середніх підприємств Словачької Республіки, перевагою створення такої інституції є елімінація бюрократії;
- організація єдиної інфраструктурної мережі з підтримки підприємництва в регіонах з урахуванням регіональних особливостей на принципах широкого доступу послуг, близькості, якості і професіоналізму;
- створення бази даних передового досвіду регіонів щодо розвитку МСП для демонстрації та обміну успішними прикладами з політики та практики з підтримки підприємництва;
- активізувати інформаційну підтримку підприємництва для створення більш високої обізнаності про роль підприємців у розвитку суспільства та економічному зростанні країни, щоб заохочувати і надихати потенційних підприємців.

Література

1. Україна у цифрах у 2009 році [Текст] : Статистичний збірник / За ред. О. Г. Осауленко. – Львів : Інформаційно-аналітичне агентство, 2010. – 260 с. – ISBN 978-617-571-017-3.
2. Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік [Текст] : Закон України № 2278-VI 20 травня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – С. 1140.
3. Šubertová, E. Podnikateľské prostredie v SR – podmienky a výsledky [Електронний ресурс] / E. Šubertová // Nová teorie ekonomiky a managementu organizací : from “Svět v pohybu”. – 1 електрон. опт. диск (CD). – Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze – Nakladatelství Oeconomica, 2008. – ISBN 978-80-245-1408-6.
4. Šípoš, Gabriel. How anti-corruption reforms help business environment. Case study of Slovakia in 1998-2010 [Електронний ресурс] / Gabriel Šípoš. – Skopje, Oct 22, 2010. – Режим доступу : <http://www.cerm.com.mk/e-news/pas/GSiposSkopje2010.pdf>.
5. Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2009 [Електронний ресурс]. – Bratislava, 2010. – Режим доступу : http://www.nadsme.sk/files/Stav_MSP_2009_1.pdf.
6. Economics, social policy and citizenship in the European union : evidence of V4 countries and perspectives for Ukraine [Текст] / Peter Bielik, Daniela Hupková, Eubica Rumanovská et al. – Nitra : Slovak University of Agriculture, 2010. – 258 s. – ISBN 978-80-552-0366-9.

References

1. Osaulenko, O. G. (ed.). Ukraine numerically in 2009. Statistical book. Lviv: IAA, 2010. 260 p. ISBN 978-617-571-017-3. (in Ukrainian)
2. Law of Ukraine No. 2278-VI dated back to May, 20, 2010 «About government program of economical and social development of Ukraine for 2010». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 2010, No. 33, p. 1140. (in Ukrainian)
3. Šubertová, E. Podnikateľské prostredie v SR – podmienky a výsledky. In: *Nová teorie ekonomiky a managementu organizací: from “Svět v pohybu”*. [CD]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze – Nakladatelství Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1408-6.
4. Šípoš, Gabriel. How anti-corruption reforms help business environment. Case study of Slovakia in 1998-2010. Skopje, Oct 22, 2010. Accessed at: <http://www.cerm.com.mk/e-news/pas/GSiposSkopje2010.pdf>.
5. Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2009. Bratislava, 2010. Accessed at: http://www.nadsme.sk/files/Stav_MSP_2009_1.pdf.
6. Bielik, Peter; Hupková, Daniela; Rumanovská, Eubica et al. Economics, social policy and citizenship in the European union: evidence of V4 countries and perspectives for Ukraine. Nitra: Slovak University of Agriculture, 2010. 258 s. ISBN 978-80-552-0366-9.
7. National Agency for Development of Small and Medium Enterprises. Accessed at: <http://www.nadsme.sk>.
8. Sivak, R & Mikocziova, J. Teória a politika kapitálovej štruktúry podnikateľských subjektov. 2 edition. Bratislava: Sprint dva, 2009. 297 s. ISBN 978-80-89393-06-0.
9. Lesáková, E. Evaluating Innovation Activities in Small and Medium Enterprises in Slovakia. In: *Contemporary*

7. National Agency for Development of Small and Medium Enterprises [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nadsme.sk>.
8. Sivak, R. Teória a politika kapitálovej štruktúry podnikateľských subjektov [Текст] / Sivak, R & Mikocziova, J. – 2 edition. – Bratislava : Sprint dva, 2009. – 297 s. – ISBN 978-80-89393-06-0.
9. Lesáková, L. Evaluating Innovation Activities in Small and Medium Enterprises in Slovakia [Текст] / L. Lesáková // Contemporary Challenges Towards Management. – Katowice : Uniwersytet Slaski, 2009. – P. 27–35. – ISBN 80-8083-194-7.
10. Reforms in Slovakia 2003–2004 [Електронний ресурс] ; HESO Project – Evaluation of economic and social measures / Dušan Zachar (Ed.) ; INEKO, Institute for Economic and Social Reforms. – Bratislava, 2004. – 95 p. – Режим доступу : http://www.ineko.sk/file_download/21/publications_heso_2003_2004.pdf. – Загл. з екрану.
11. Slovak Craft Industry Federation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zps.sk/>. – Загл. з екрану.
12. Slovak Statistical Office [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>. – Загл. з екрану.
13. *Challenges Towards Management*. Katowice: Uniwersytet Slaski, 2009, p. 27–35. ISBN 80-8083-194-7.
14. Dušan, Zachar (Ed.). Reforms in Slovakia 2003–2004: HESO Project – Evaluation of economic and social measures. Bratislava, 2004. 95 p. Accessed at: http://www.ineko.sk/file_download/21/publications_heso_2003_2004.pdf.
15. Slovak Craft Industry Federation. Accessed at: <http://www.zps.sk/>.
16. Slovak Statistical Office. Accessed at: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>.

Горчинська Валерія Володимирівна – аспірант кафедри менеджменту організацій Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: управління підприємницьким потенціалом регіону.

Горчинская Валерия Владимировна – аспирант кафедры менеджмента организаций Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: управление предпринимательским потенциалом региона.

Valeriia Gorchynska – postgraduate of the Management of Organizations Department of the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture. Research interests: management of the business potential of the region.